

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 10/2023-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovvej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **CALIUMI, a. s.**, Záhradnícka 70, Bratislava, IČO 44 936 311, zastúpenej Weis & Partners s. r. o., advokátska kancelária, Priemyselná 1/A, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Peter Weis, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 S 74/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 S 74/2019 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajskému súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 S 74/2019 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **500 eur**, ktoré **j e** Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia **493,10 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 19. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 S 74/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že na krajskom súde je pod sp. zn. 5 S 74/2019 vedené správne konanie o žalobe sťažovateľky z 11. apríla 2019 proti rozhodnutiu Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky (ďalej len „finančné riaditeľstvo“). Po vykonaní prvotných procesných úkonov ostal krajský súd nečinný, čo viedlo sťažovateľku k podaniu sťažnosti predsedovi krajského súdu na prieťahy v konaní. V liste zo 14. júla 2021 označila podpredsedníčka krajského súdu sťažnosť za dôvodnú, napriek tomu je krajský súd v napadnutom konaní naďalej nečinný.

3. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 10/2023-16 z 11. januára 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

4. Na pojednávaní 25. apríla 2023 krajský súd vec prerokoval a následne odročil na 16. máj 2023 na vyhlásenie rozsudku.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka považuje predmet konania za súčasť bežnej agendy správnych súdov a zdôrazňuje, že v konaní vystupuje aktívne a žiadnym spôsobom nespomaľuje jeho priebeh.

6. Podľa názoru sťažovateľky v napadnutom konaní, ktoré ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá už vyše tri a pol roka, došlo a stále dochádza k porušovaniu jej označených práv, a to výlučne v dôsledku nečinnosti krajského súdu.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Krajský súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že nečinnosť v predmetnej veci bola vyvolaná výlučne objektívnymi skutočnosťami v podobe personálnej poddimenzovanosti správneho kolégia krajského súdu, na ktorú opakovane upozorňuje Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a bezúspešne žiada o pridelenie ďalších miest sudcov.

8. Zákonná sudkyňa poukázala i na to, že v období od 25. novembra 2021 do 23. februára 2022 bol na území Slovenskej republiky z dôvodu protipandemických opatrení vyhlásený núdzový stav. Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti

so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, súdy v čase núdzového stavu vykonávajú pojednávania len v nevyhnutnom rozsahu, pričom do tohto rozsahu prejednávania vec nepatrí.

III.2. Replika sťažovateľky:

9. Sťažovateľka nevyužila právo podať repliku.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Sťažovateľka podstatnou časťou argumentácie tvrdí, že zo strany krajského súdu konajúceho v jej veci došlo k vzniku zbytočných prietáhov.

11. Predmetom konania pred ústavným súdom je preto posúdenie, či postupom krajského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

14. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

15. Povinnosť správneho súdu a jeho sudcu konať rýchle a hospodárne podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp správneho súdneho konania v § 5 ods. 7 Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) a povinnosť konať bez prieťahov i v čl. 17 Civilného sporového poriadku, ktorý je premietnutý aj do § 5 ods. 1 SSP. Aj správny súd je teda povinný postupovať v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádzať zbytočným prieťahom, konať hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

16. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

17. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právna a skutková zložitosť prejednávanej veci, ústavný súd konštatuje, že správne žaloby proti rozhodnutiam finančného riaditeľstva v zásade patria medzi bežnú rozhodovaciu agendu správnych súdov. Vychádzajúc z predloženého spisového materiálu, ústavný súd konštatuje, že nič nenasvedčuje tomu, že by išlo o skutkovo či právne mimoriadne náročný spor. Zobral do úvahy aj predmet sporu, ktorý, aj keď je pre samotnú sťažovateľku zaiste dôležitý, nepatrí do kategórie tzv. citlivých konaní, ktoré by si vyžadovali zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup (ako je to v civilných konaniach napríklad v prípade pracovnoprávných sporov alebo v konaniach vo veci starostlivosti o maloletých, alebo v správnych súdnych konaniach, napr. v sociálnych veciach, pozn.).

18. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prieťahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Po preskúmaní príslušného spisového materiálu ústavný súd zistil, že sťažovateľka svojím správaním v napadnutom konaní neovplyvnila nežiaducim spôsobom jeho dĺžku.

19. Tretím hodnotiacim kritériom je postup krajského súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že dĺžku konania poznačila dlhodobá nečinnosť krajského súdu, ktorý po vykonaní prvotných procesných úkonov ostal až do 25. apríla 2023 absolútne nečinný, pričom ani sťažnosť na prieťahy v konaní adresovaná predsedovi krajského súdu (považovaná za dôvodnú) sa neukázala v posudzovanej veci ako účinný spôsob ochrany označených práv sťažovateľky. Na základe uvedených zistení je zřejmé, že krajský súd nezvolil v súdnom konaní taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádza.

20. K argumentácii krajského súdu v súvislosti s vplyvom objektívnej skutočnosti (pandémia ochorenia COVID-19) na plynulosť súdnych konaní dáva ústavný súd do pozornosti, že samozrejme prihliada na túto objektívnu skutočnosť (uvedené ústavný súd koniec koncov už zohľadnil aj vo svojich niektorých predchádzajúcich rozhodnutiach, napr. vo veciach pod sp. zn. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, II. ÚS 27/2022 pozn.), no v okolnostiach danej veci ústavný súd zastáva názor, že ani uvedená objektívnymi okolnosťami spôsobená prekážka nie je spôsobilá krajský súd zbaviť zodpovednosti za jeho dlhodobú nečinnosť a neprimeranú celkovú dĺžku konania.

21. Ústavný súd stabilne pripomína, že personálne obsadenie súdu, jeho organizácia, vysoký počet vecí v príslušnom oddelení nie sú dôvodmi, pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd nad rámec poznamenáva, že je táto okolnosť z individuálneho hľadiska, teda z hľadiska osoby zákonného sudcu pochopiteľne ospravedlniteľná, avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti krajského súdu za plynulosť konania v posudzovanej veci ju zohľadniť nemožno.

22. Ústavný súd preto s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania (4 roky) a dlhodobú neodôvodnenú nečinnosť krajského súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom. Na tomto základe rozhodol, že postupom krajského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku rozhodnutia).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

24. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

25. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd prikázal krajskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prieťahov, pretože ku dňu prerokovania ústavnej sťažnosti nebolo v merite veci právoplatne rozhodnuté (bod 2 výroku rozhodnutia).

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

27. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

28. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

29. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie 10 000 eur s odôvodnením, že v napadnutom konaní naďalej dochádza k prietahom napriek tomu, že krajský súd existenciu zbytočných prietahov už raz uznal.

30. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

31. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie. Pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky okolnosti danej veci, predovšetkým celkovú dĺžku napadnutého konania, dlhodobú neodôvodnenú nečinnosť krajského súdu, ako aj predmet napadnutého konania a jeho význam pre sťažovateľku. Po zohľadnení týchto okolností, majú na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie 500 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku rozhodnutia).

32. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

VI.

Trovy konania

33. Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním právnou zástupkyňou.

34. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2021, ktorá bola 1163 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2022. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2022 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 193,83 eur. Takto stanovená odmena predstavuje pri dvoch úkonoch 387,66 eur, s režijným paušálom 2 x 11,63 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) spolu 410,92 eur. Keďže právna zástupkyňa sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, uvedená celá suma bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Ústavný súd teda priznal úspešnej sťažovateľke náhradu trov konania 493,10 eur (bod 4 výroku rozhodnutia).

35. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu